

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel, 12.5.2004
KOM(2004) 374 lõplik

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE JA REGIOONIDE KOMITEELE**

Valge raamat üldhuviteenuste kohta

SISUKORD

1.	Sissejuhatus.....	3
2.	Avaliku võimu organite ja liidu jagatud vastutus	4
2.1.	Euroopa mudeli oluline osa	4
2.2.	Avaliku võimu organite ülesanne	5
2.3.	Liidu ja liikmesriikide jagatud vastutus.....	6
3.	Komisjoni lähenemisviisi suunavad põhimõtted	6
3.1.	Avaliku võimu organitele võimaluse andmine tegutseda kodanikest kaugenemata	7
3.2.	Avaliku teenuse eesmärkide saavutamise konkurentsile rajatud avatud turgudel	7
3.3.	Ühtekuuluvuse ja universaalse kasutamise võimaluse tagamine.....	7
3.4.	Kvaliteedi, turvalisuse ja ohutuse kõrge taseme hoidmine	8
3.5.	Tarbija ja kasutaja õiguste tagamine.....	9
3.6.	Toimivuse kontroll ja hindamine	9
3.7.	Teenuste ja olukordade mitmekesisuse austamine.....	10
3.8.	Läbipaistvuse suurendamine	10
3.9.	Õiguskindluse tagamine.....	11
4.	Sidusa poliitika uued sihid.....	11
4.1.	Mitmekesisuse austamine ühtses raamistikus	11
4.2.	Avaliku teenuse osutamise kohustuse hüvitamise õigusliku raamistiku selgitamine ja lihtsustamine	12
4.3.	Selge ja läbipaistva raamistiku sätestamine ettevõtjate valimiseks, kellele antakse üldhuviteenuse osutamise ülesanne	14
4.4.	Sotsiaal- ja tervishoiuteenuste vastu tuntava üldise huvi täielik tunnustamine	15
4.5.	Tulemuste määramine ja toimivuse hindamine	17
4.6.	Valdkondade strateegiate läbivaatamine.....	19
4.7.	Meie sisepoliitika kajastamine rahvusvahelises kaubanduspoliitikas.....	20
4.8.	Üldhuviteenuste edendamine arengukoostöös	21

LISA

1. SISSEJUHATUS

Viimasel ajal on Euroopa ühiskonnamudeli üle peetava arutelu keskpunktis olnud Euroopa Liidu osa üldhuviteenuste¹ tuleviku kujundamisel. Tunnustades hästitoimivate, kättesaadavate, taskukohaste ja kvaliteetsete üldhuviteenuste otsustavat tähtsust Euroopa kodanike elukvaliteedile, keskkonnale ja Euroopa ettevõtete konkurentsivõimele, võttis Euroopa Komisjon vastu rohelise raamatu üldhuviteenuste kohta,² mis vallandas laialdase avaliku mõttevahetuse teemal, kuidas on kõige parem Euroopa Liidus kvaliteetsete üldhuviteenuste osutamist edendada. Roheline raamat kutsus avaldama arvamust Euroopa Liidu üldise osa kohta avaliku teenuse eesmärkide määratlemisel, mida üldhuviteenustega taotletakse, ja nende teenuste korraldamise, rahastamise ja hindamise viisi kohta.

Rohelise raamatu vallandatud mõttevahetus võeti märkimisväärse huviga vastu ja seda tervitasid mitmed huvitatud pooled. Komisjon sai ligi 300 arvamust väga erinevatelt vastajatelt, muuhulgas paljudelt liikmesriikidelt³. Komisjoni töötajad on koostanud aruande avaliku mõttevahetuse kohta, milles analüüsitakse esitatud arvamusi ja mis pakub taustmaterjali käesoleva valge raamatu jaoks⁴.

Kooskõlas Euroopa Parlamendi taotlusega, mis esitati 14. jaanuari 2004. aasta otsuses rohelise raamatu kohta⁵, esitab komisjon käesolevas valges raamatus oma järeldused mõttevahetuse kohta.

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee⁶ ja regioonide komitee⁷ on samuti arutanud rohelise raamatu tõstatatud küsimusi ja esitanud oma seisukohad.

Lisaks sellele olid üldhuviteenused aktiivse mõttevahetuse teemaks Euroopa Liidu tuleviku konvendis.

Samuti on Euroopa Kohus käsitlenud mitmeid üldist majandushuvi pakkuvate teenuste küsimusi, eelkõige nende rahastamist, ja teinud etappiloova otsuse avaliku teenuse hüvitamise kohta⁸.

Mõttevahetus on toonud esile arvamuste ja suhtumiste märkimisväärsed erinevused. Sellest olenemata tundub, et on tekkinud konsensus vajaduse suhtes tagada turumehhanismide ja avaliku teenuse eesmärkide harmooniline ühendamine. Üldhuviteenused ja nende osutamise kontekst, sealhulgas Euroopa Liit ise, on pidevas arengus ja areng jätkub. Käesoleva valge raamatu avaldamisega ei kavatse

¹ Vaadake mõistete määratlemist 1. lisas

² K(2003) 270, 21.5.2003

³ Arvamuste täielik tekst on kättesaadav komisjoni veebisaidil:

⁴ http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/service_general_interest/comments/public_en.htm

⁵ Aruanne üldhuviteenuste rohelise raamatu põhjal toimunud avaliku mõttevahetuse kohta, komisjoni töötajate töödokument, SEC(2004) 326, 15.03.2004, kättesaadav aadressil:

⁶ http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/service_general_interest

⁷ Euroopa Parlamendi resolutsioon üldhuviteenuste rohelise raamatu kohta, 14.01.2004, (T5-0018/2004).

⁸ Arvamus üldhuviteenuste rohelise raamatu kohta, Majandus- ja Sotsiaalkomitee 1607/2003, 11.12.2003 Regioonide komitee 20. novembri 2003. aasta arvamus üldhuviteenuste rohelise raamatu kohta, parandus 149/2003 (lõplik)

⁸ 24. juuli 2003. aasta otsus kohtuasjas C-280/00 Altmark Trans

komisjon Euroopa tasandil arenenud arutelu lõpetada. Raamatu eesmärgiks on anda omapoolne panus toimuvasse arutelusse ja viia seda edasi liidu osa ja selle raamistiku määramise teel, mis võimaldab teenuste nõuetekohast toimimist.

Valge raamat sätestab komisjoni lähenemisviisi Euroopa Liidu positiivse osa arendamiseks kvaliteetsete üldhuviteenuste väljatöötamise soodustamisel ja esitab selle strateegia peamised koostisosad, mille eesmärgiks on tagada, et kõigil liidu kodanikel ja ettevõtjatel oleks võimalus saada kvaliteetseid ja taskukohaseid teenuseid. Dokument keskendub üksikutele mõttevahetuse võtmeküsimustele, kuna kõiki avaliku mõttevahetuse käigus tõstatatud küsimusi on võimatu käsitleda. Konkreetsemaid küsimusi käsitletakse asjaomase poliitika kontekstis.

2. AVALIKU VÕIMU ORGANITE JA LIIDU JAGATUD VASTUTUS

Avalik mõttevahetus roheline raamatu kohta on näidanud, et üldiselt nõustatakse kvaliteetsete üldhuviteenuste tähtsusega Euroopa ühiskondade jaoks. Liidu ja liikmesriikide vahel ülesannete ja volituste jagamise tulemuseks on jagatud vastutus liidu ja liikmesriikide avaliku võimu vahel, kuid osutatavate teenuste täpne määramine ja nende pakkumine jääb liikmesriikide ülesandeks.

2.1. Euroopa mudeli oluline osa

Arutelu roheline raamatu üle on kindlalt kinnitanud üldhuviteenuste kui euroopaliku ühiskonnamudeli ühe tugisamba tähtsust. Hoolimata erinevate arutelu osalejate arvamuste ja suhtumiste mõnikord olulistest erinevustest on mõttevahetus näidanud laiapõhjalise konsensuse olemasolu kõigile kodanikele ja ettevõtjatele Euroopa Liidus kvaliteetsete ja taskukohaste üldhuviteenuste osutamise tagamise vajaduse suhtes. Arutelu on samuti kinnitanud üldhuviteenuste ühise üldmõiste olemasolu Euroopa Liidus. See üldmõiste peegeldab ühenduse väärtusi ja eesmarke ja põhineb real ühistel koostisosadel, mille hulka kuuluvad universaalteenused, järjepidevus, teenuse kvaliteet, taskukohasus, samuti kasutaja ja tarbija kaitsmine.

Liidus jäävad üldhuviteenused oluliseks sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse ja Euroopa majanduse konkurentsivõime tagamiseks. Kodanikud ja äriettevõtjad eeldavad õigustatult, et taskukohased kvaliteetsed üldhuviteenused on neile kättesaadavad kogu Euroopa Liidus. Liidu kodanikele on nimetatud kättesaadavus Euroopa kodakondsuse oluliseks koostisosaks ja vajalik selleks, et nad saaksid oma põhiõigusi täies ulatuses kasutada. Ettevõtjatele on kvaliteetsete üldhuviteenuste kättesaadavus konkurentsivõimelise ärikeskkonna hädavajalikuks eelduseks. Kvaliteetsete, kättesaadavate ja taskukohaste üldhuviteenuste osutamine, mis vastab tarbijate ja ettevõtjate vajadustele, on seega oluliseks tunnuseks, mis aitab kaasa liidu strateegilise eesmärgi saavutamisele, milleks on “saada maailma kõige konkurentsivõimelisemaks ja dünaamilisemaks teadmuslikuks majanduseks, mis on võimeline jätkusuutlikuks majanduslikuks kasvuks, pakkudes rohkem ja paremaid töökohti ning suuremat sotsiaalset ühtekuuluvust⁹”.

⁹ Euroopa Ülemkogu Lissaboni istung 23. ja 24. märtsil 2000, Eesistujariigi lõppjärelused, lõige 5. Vaadake täpsemalt http://europa.eu.int/comm/lisbon_strategy/intro_en.html

Nagu komisjon rohelises raamatus esile tõstis, on üldhuviteenused aidanud saavutada liidu eesmärgi paljude ühenduse strateegiate puhul. Samal ajal on ühenduse strateegiad aidanud olulisel määral kaasa rea üldhuviteenuste kvaliteedi, valiku ja tõhususe parandamisele.

Asutamislepingu artiklis 16¹⁰ ja põhiõiguste harta artiklis 36¹¹ sätestatud põhimõtete koostöös on komisjon lubanud võtta täielikult arvesse üldhuviteenuste erilist osa oma pädevusala piiresse jäävate strateegiate ja tegevuste puhul. Komisjoni eesmärgiks on tagada, et Euroopa Liit annaks jätkuvalt positiivse panuse üldhuviteenuste arendamisse, mis moodustavad osa Euroopa mudelist, austades samal ajal liikmesriikide tavade, struktuuride ja olukordade mitmekesisust. Parema seadusandliku reguleerimise põhimõtete koostöös¹² aitavad selle eesmärgi saavutamisele kaasa oluliste algatuste mõju eelnev hindamine¹³, samuti ühenduse asjakohase poliitika korrapärane hindamine.

Liidu arengu otsustavas punktis tuleb pöörata erilist tähelepanu muutustele uutes liikmesriikides ja konkreetsetele vajadustele, mis tulenevad eelkõige nende majanduste ümberkujundamisest viimase kahe aastakümne jooksul.

2.2. Avaliku võimu organite ülesanne

Et üldhuviteenuste osutamist saab korraldada koostöös erasektoriga ja selle võib teha ülesandeks era- või avalik-õiguslikele ettevõtjatele, jääb avaliku teenuse osutamise kohustuse ja eesmärkide määramine vastava tasandi avaliku võimu organi ülesandeks. Asjakohased asutused vastutavad ka tururegulatsiooni eest ja tagavad, et ettevõtjad täidavad neile antud avaliku teenuse osutamise ülesande.

Mõttevahetuses rohelise raamatu kohta rõhutati, et konkurentsile rajatud siseturu raames peavad asjakohased asutused säilitama volitused, mis tagavad, et kindlaksmääratud avaliku poliitika eesmärgid saavutatakse tõhusal viisil ja et austatakse demokraatlikke valikuid, sealhulgas kvaliteeditaseme ja tulenevate kulude osas. Asjaomaste asutuste käsutuses peavad olema piisavad vahendid ja eriteadmised. Olemasolevad valdkonnaspetsiifilised ühenduse eeskirjad sätestavad õiguslikud vahendid ja volitused, mis lubavad liikmesriikide asutustel avaliku poliitika eesmärgi ellu viia. Eelkõige peavad liikmesriigid pöörama tähelepanu reguleerivate asutuste järjest keerukamaks muutuvatele ülesannetele ning andma neile kõik vajalikud õiguslikud ja rahalised vahendid.

¹⁰ Artikkel 16 on järgmine: "Ilma et see piiraks artiklite 73, 86 ja 87 kohaldamist ning arvestades kohta, mis liidu ühistes väärtustes kuulub üldist majandushuvi pakkuvatele teenustele, nagu ka nende osa sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse edendamisel, hoolitsevad liit ja liikmesriigid, igaüks oma vastavate volituste ja käesoleva lepingu kohaldamisala piires, et niisugused teenused toimiksid põhimõtete ja tingimuste alusel, mis võimaldavad neil täita oma ülesandeid"

¹¹ Artikkel 36 on järgmine: "Liidu sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse tugevdamiseks tunnustab ja austab liit võimalust kasutada siseriikliku seaduse ja tavaga ettenähtud üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid Euroopa Ühenduse asutamislepingu kohaselt"

¹² Euroopa avalik haldus: Parem seadusloome, komisjoni teatis, K(2002) 275 lõplik, 5.6.2002

¹³ Komisjoni teatis mõju hindamise kohta, K(2002) 276, 5.6.2002

2.3. Liidu ja liikmesriikide jagatud vastutus

Komisjon sedastas juba rohelises raamatus, et asutamisleping annab ühendusele terve rea vahendeid, et tagada Euroopa Liidus kvaliteetsete ja taskukohaste üldhuviteenuste kättesaadavus kasutajatele. Sellest olenemata on peamiselt asjaomastel keskvalitsuse, piirkondlikel ja kohaliku omavalitsuse võimuorganitel vaja üldhuviteenused määratleda, nende osutamist korraldada, rahastada ja jälgida.

Jagatud vastutuse üldpõhimõtte põhineb EÜ asutamislepingu artikli 16 sättel, mis paneb ühendusele ja liikmesriikidele, igale vastavate volituste piires, vastutuse tagada, et nende poliitika võimaldab üldise majandushuvi teenuseid osutavatel ettevõtjatel oma ülesandeid täita. Liikmesriikide õigust anda teatud avaliku teenuse osutamise kohustus äriettevõtjatele ja tagada selle nõuetele vastavus on silmas peetud ka EÜ asutamislepingu artikli 86 lõikes 2¹⁴.

Mõttevahetuses rohelise raamatu üle nõustuti üldiselt, et ühendusele pole vaja anda lisavolitusi üldhuviteenuste valdkonnas. Komisjon nõustub põhimõtteliselt selle analüüsiga. Komisjon arvab, et praegu ühendusele üldhuviteenuste osas antud volitused on sobivad ja piisavad, et tagada hästitoimivate teenuste olemasolu ja arendamine kogu liidus.

Sama ajal on komisjoni arvates teretulnud EÜ asutamislepingu praeguse artikli 16 sätete muutmise Euroopa tulevikukonventi põhiseaduslik lepingu eelnõu artiklis III-6 tehtud ettepaneku kohaselt. Artikkel III-6 on järgmine:

“Ilma et see piiraks artiklite III-55, III-56 ja III-136 kohaldamist ning arvestades kohta, mis liidu ühistes väärtustes kuulub üldist majandushuvi pakkuvatele teenustele, nagu ka nende osa sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse edendamisel, hoolitsevad liit ja liikmesriigid, igaüks oma vastavate volituste ja käesoleva põhiseaduse kohaldamisala piires, et niisugused teenused toimiksid eelkõige majandus- ja rahandusalaste põhimõtete ja tingimuste alusel, mis võimaldavad neil täita oma ülesandeid. Need põhimõtted ja tingimused määratletakse Euroopa seadustes”.

Kui põhiseaduslik leping jõustub, lisandub selle sättega veel üks seaduslik alus ühenduse tegevuseks üldist majandushuvi pakkuvate teenuste vallas liidu volituste ja põhiseaduse kohaldamisala piires.

3. Komisjoni lähenemisviisi suunavad põhimõtted

Komisjoni lähenemisviisi aluseks on rida põhimõtteid, mida kajastatakse ühenduse valdkonnaspetsiifilistes strateegiates ja mida saab selgitada rohelise raamatu põhjal toimunud arutelu tulemuste põhjal:

¹⁴ Artikli 86 lõige 2 sätestab: “Ettevõtjad, kellele on antud üldist majandushuvi esindavate teenuste osutamine ... alluvad käesoleva lepingu eeskirjadele, eriti konkurentsieeskirjadele niivõrd, kui võrd nimetatud eeskirjade kohaldamine juriidiliselt ega faktiliselt ei takista nende määratud eriülesannete täitmist. Kaubanduse arengut ei tohi mõjutada määral, mis oleks vastuolus ühenduse huvidega”

3.1. *Avaliku võimu organitele võimaluse andmine tegutseda kodanikust kaugenemata*

Mõttevahetuses tõsteti esile, et üldhuviteenuste osutamist peaks korraldama ja reguleerima kodanikele nii lähedal kui võimalik ning peab austama rangelt subsidiaarsuse põhimõtet.

Komisjon austab liikmesriikide ning piirkondlike ja kohaliku omavalitsuse asutuste olulist osa üldhuviteenuste valdkonnas. See kajastub ühenduse üldhuviteenuste strateegiates, mis põhinevad mitmesugustel tegevusastmetel ja erinevate vahendite kasutamisel kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega.

Nagu varem, kavatseb komisjon esitada nõudmisel ettepanekuid valdkonnaspetsiifiliseks reguleerimiseks ainult sellistes valdkondades, millel on selged üleeuroopalised mõõtmed, näiteks suurtes võrgutööstusharudes, ja mis osutuvad kaalukaks Euroopa üldhuvide mõiste määratlemisel. Komisjoni eeskirjad määratlevad üldiselt ainult reguleeriva raamistiku, mida liikmesriigid saavad rakendada ja täpsustada riigile eriomaseid olukordi arvestades.

3.2. *Avaliku teenuse eesmärkide saavutamine konkurentsile rajatud avatud turgudel*

Mõttevahetuse põhjal jääb komisjon arvamusele, et avatud ja konkurentsile rajatud siseturu eesmärgid on ühitatavad kvaliteetsete, kättesaadavate ja taskukohaste üldhuviteenuste arendamisega. Tõepoolest, siseturu väljakujundamine on aidanud tõhususe parandamisele oluliselt kaasa, muutes rea üldhuviteenuseid taskukohasemaks. Lisaks on see laiendanud pakutavate teenuste valikut, mis on eriti nähtav telekommunikatsiooni- ja transpordisektorites¹⁵.

Teatud olukordades võib riigi avaliku poliitika eesmärgi saavutamiseks olla siiski vajalik koordineerimine teatud ühenduse eesmärkidega. Asutamislepingu tasandil käsitletakse selliseid olukordi artikli 86 lõikes 2, mis sätestab, et üldhuviteenuste kohta ei kehti asutamislepingu normide kohaldamine määral, mis on vajalik üldhuvi ülesande täitmise võimaldamiseks. See tähendab, et EÜ asutamislepingu kohaselt ja arvestades artikli 86 lõikes 2 sätestatud tingimusi on vastuolude puhul ülimaks üldhuviülesande tõhus täitmine võrreldes asutamislepingu reeglite kohaldamisega¹⁶. Seega kaitstakse pigem ülesandeid kui nende täitmise viisi. Asutamislepingu säte lubab seega avaliku poliitika eesmärkide järgimise ja saavutamise kokkusobitamist Euroopa Liidu kui terviku konkureerivate eesmärkidega, arvestades eelkõige vajadust tagada ühtsed võimalused kõigile teenuste osutajatele ning riigi raha kasutamine parimal viisil.

3.3. *Ühtekuuluvuse ja universaalse kasutamise võimaluse tagamine*

Kõigi kodanike ja ettevõtjate võimalus kasutada taskukohaseid kvaliteetseid üldhuviteenuseid liikmesriikide territooriumil on oluline sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse soodustamiseks Euroopa Liidus, sealhulgas äärepoolseimate piirkondade võimaluse puudumisest põhjustatud halvemuse vähendamiseks.

¹⁵ Üksikasjalik hinnang antakse peagi ilmuvas komisjoni töötajate töödokumendis "Üldhuviteenuseid osutavate võrgutööstusharude toimivuse areng – Aruanne 2004"

¹⁶ Artikli 86 lõike 2 kohaldamist on täpselt selgitatud komisjoni teatises üldhuviteenuste kohta Euroopas, EÜT C 17, 19.1.2001, lk 4

Komisjon kohustub soodustama ja parandama kõikides oma strateegiates tõhusat universaalset üldhuviteenuste kasutamise võimalust.

Selles kontekstis on universaalteenus võtmemõisteks, mille komisjon on välja töötanud, et tagada oluliste teenuste tegelik kättesaadavus¹⁷. See kehtestab, et kõigil on õigus saada olulisi teenuseid ning seab teenuste osutajatele kohustuse pakkuda kindlaksmääratud teenuseid vastavalt konkreetsetele tingimustele, sealhulgas kogu territooriumil ja taskukohaste hindadega. Universaalteenus on dünaamiline ja paindlik mõiste ning on osutunud tõhusaks sotsiaalse kindluse sätteks neile, kes ei saaks muidu endale olulisi teenuseid osta. Seda saab ajuti uuesti määratleda, kohandudes sotsiaalse, majandusliku ja tehnoloogilise keskkonnaga. Mõiste teeb võimalikuks üldiste põhimõtete määratlemise ühenduse tasemel ja nende põhimõtete rakendamise jätmise liikmesriikidele, tehes seega võimalikuks iga riigi konkreetse olukorra arvestamise kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega.

Komisjon aitab struktuuripoliitika raames vältida olukorda, kus kaitsetutele sotsiaalsetele gruppidele või piirkondadele oleks välistatud oluliste teenuste kättesaadavus¹⁸. Tõukefonde saab teatavate kriteeriumide kohaselt kasutada võrguinfrastruktuuride investeringute kaasrahastamiseks¹⁹. Lisaks parandab komisjoni poliitika üleeuroopaliste võrkude valdkonnas juurdepääsu transpordi-, energia-, ja telekommunikatsioonivõrkudele kaugemates piirkondades ja aitab siduda uusi liikmesriike senise viieteistkümne infrastruktuuriga, hoides seeläbi kvaliteedi, turvalisuse ja sotsiaalse kindluse kõrget taset. Euroopa majanduskasvu algatuses on komisjon esitanud auahne kava esmatähtsate piiriüleste projektide elluviimiseks transpordi, energeetika ja lairibakommunikatsioonivõrkude alal²⁰.

3.4. *Kvaliteedi, turvalisuse ja ohutuse kõrge taseme hoidmine*

Avalikus mõttevahetuses rõhutati, et kvaliteedi, ohutuse ja turvalisuse kõrge taseme hoidmine on otsustava tähtsusega. Komisjon nõustub sellega, et kõigile kodanikele ja kasutajatele peab osutama kvaliteetseid üldhuviteenuseid. Samuti tuleb tagada tarbijate ja kasutajate, kõigi nende teenuste tootmise ja osutamisega seotud isikute ja riigi elanikkonna füüsiline turvalisus, sealhulgas kaitse võimaliku ohu, näiteks terroristide rünnakute ja keskkonnakatastroofide eest. Peale selle kujutab teenuste osutamise, eriti tarnimise turvalisus endast olulist eeltingimust, mille üle on tarvis mõtiskleda teenuse ülesannete määratlemisel. Ka tingimused, vastavalt millele teenuseid pakutakse, peavad andma ettevõtjatele piisavad stiimulid pikaajaliste investeringute küllaldase taseme hoidmiseks. Teenuste tarne kvaliteedi ja ohutusega kaasneb ühiskonnale majanduslik kulu, mis tuleb piisaval ja selgel viisil loodetavate hüvedega tasakaalustada.

¹⁷ Vaadake üldhuviteenuste rohelist raamatut, K(2003) 270, 21.5.2003, paragrahvid 50–54

¹⁸ Ühtekuuluvuse uus partnerlus, kolmas majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse aruanne, K(2004) 107, 18.2.2004

¹⁹ Vaadake näiteks komisjoni töötajate töödokumenti: Suunised tõukefondide rakendamise kriteeriumide ja ettenähtud meetodite kohta elektroonilise side toetamise eesmärgil, SEC(2003) 895

²⁰ Komisjoni teatis “Euroopa initsiatiiv majanduskasvu, võrkudesse ning majanduskasvu ja töökohti loovatesse teadmistesse investeerimise eesmärgil”, lõplik aruanne Euroopa Ülemkogule, 11.11.2003, K(2003) 690 lõplik

Kooskõlas liidu jätkusuutliku arengu põhimõtetega tuleb kohaselt arvesse võtta ka üldhuviteenuste osa keskkonna kaitsmisel ja üldhuviteenuste eriomadusi, mis on keskkonnavaldkonnaga otseses seoses, näiteks vee- ja prügimajanduse sektorites.

Komisjon võtab neid nõudeid täielikult arvesse ning tagab, et ühenduse tegevuspõhimõtted soodustaksid ja võimaldaksid kvaliteedi, ohutuse ja turvalisuse standardite säilitamist. Komisjon jälgib arengut eelkõige korrapäraste hinnangute ja valdkonnaaruannete kaudu.

3.5. *Tarbija ja kasutaja õiguste tagamine*

Mõttevahetus roheline raamatu üle on näidanud, et üldiselt ollakse arvamusel, et üldhuviteenuste osutamine peab olema korraldatud viisil, mis tagab tarbija ja kasutaja õiguste nõuetekohase arvestamise. Komisjon kavatseb võtta oma strateegia aluseks põhimõtted, mis on määratud kindlaks rohelises raamatus ja komisjoni 2000. aasta septembri teatises üldhuviteenuste kohta Euroopas²¹.

Need põhimõtted sisaldavad eelkõige teenuste, sealhulgas piiriüleste teenuste kättesaadavust kogu liidu territooriumil kõigi elanikkonna gruppide poolt, teenuste taskukohasust, sealhulgas erimeetmeid madala sissetulekuga isikute jaoks, füüsilist ohutust, turvalisust ja usaldusväärset, järjepidevust, kõrget kvaliteeti, valikuvõimalust, läbipaistvust ja teenuste osutajate ja seadus- ja määrusandjate antava teabe avalikkust.

Üldiselt nõuab nimetatud põhimõtete rakendamine selgelt kindlaksmääratud volituste ja kohustustega iseseisvate seadus- ja määrusandjate olemasolu. Need volitused ja kohustused hõlmavad mõjutusvahendite rakendamise volitusi (vahendeid universaalteenuse osutamise sätete ülevõtmise ja jõustamise kontrollimiseks), peaksid sisaldama sätteid tarbijate ja kasutajate esindamise ja aktiivse osalemise kohta teenuste määratlemisel ja hindamisel, sobivate heastamis- või hüvitamismeetodite kättesaadavust ja arengut toetavat sätet, mis võimaldab kohandada nõudeid kooskõlas kasutaja ja tarbija muutuvate vajaduste ja huvidega ning majandusliku ja tehnoloogilise keskkonna muutustega. Seadus- ja määrusandjad peavad samuti jälgima turu arengut ja esitama andmeid hinnangute koostamiseks.

3.6. *Toimivuse kontroll ja hindamine*

Avaliku mõttevahetuse põhjal on komisjon endiselt veendunud, et süstemaatiline hindamine ja kontroll on oluliseks kvaliteetsete, kättesaadavate, taskukohaste ja tõhusate üldhuviteenuste toimimise ja arendamise vahendiks Euroopa Liidus. Komisjon tunnustab ühenduse institutsioonide erilist vastutust, kui nad hindavad siseriiklikul tasemel esitatud andmeid kasutades teenuseid, mille kohta kehtib ühenduses kehtestatud valdkonnaspetsiifiline reguleeriv raamistik. Hindamist ühenduse tasemel võiks kaaluda ka teistel aladel, kui konkreetsetel juhtudel on võimalik kindlaks teha, et kõnealune hindamine looks lisaväärtust.

Kooskõlas avalikus mõttevahetuses väljendatud ülekaaluka arvamusega, arvestab komisjon sellega, et igasugune hindamine peab olema mitmemõõtmeline ning

²¹ K(2000) 580, 20.9.2000, EÜT C 17, 19.1.2001. Vaadake eelkõige paragrahve 8–13

hõlmama kõiki asjakohaseid juriidilisi, majanduslikke, sotsiaalseid ja keskkonnaaspekte. Igal juhul peab hindamine võtma kohaselt arvesse hinnatava sektori erijooni ja erinevate liikmesriikide ja nende piirkondade erinevaid olukordi. Hindamise aluseks peavad olema liikmesriikide ja/või riigisiseste seadus- ja määrusandjate poolt korrapäraselt esitatavad võrreldavad andmed.

3.7. *Teenuste ja olukordade mitmekesisuse austamine*

Mõttevahetuses on rõhutatud ka mitmesuguste üldhuviteenuste erinevusi ning kasutajate ja tarbijate erinevaid vajadusi ja eelistusi, mis tulenevad erinevatest majanduslikest, sotsiaalsetest, geograafilistest või kultuurilistest olukordadest. Peale selle rõhutati, et paljude sotsiaal- ja tervishoiuteenuste isiklik laad esitab nõudeid, mis on oluliselt erinevad võrgutööstustes esitatavatest nõuetest. Ringhäälingu puhul tuleb arvestada üldkasutatava ringhäälingu tähtsust iga ühiskonna demokraatlike, sotsiaalsete ja kultuurivajaduste rahuldamisel²². Komisjon toetab neid seisukohti.

Ükskõik milline ühenduse strateegia üldhuviteenuste vallas peab võtma kohaselt arvesse erinevaid üldhuviteenuseid ja nende osutamise olukordi iseloomustavat mitmekesisust. See ei tähenda, et pole vaja tagada ühenduse lähenemisviisi järjepidevust erinevates valdkondades, või et ühiste üldmõistete arendamine, mida saab kohaldada mitmete valdkondade suhtes, ei oleks kasulik.

Selles kontekstis tuleb märkida, et komisjoni ettepanek siseturu teenuste direktiivi kohta²³ hõlmab ainult neid teenuseid, mis seonduvad majandustegevusega. See ei hõlma majandusväliseid üldhuviteenuseid, vaid ainult üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid. Lisaks on selles ettepanekus teatavad tegevusalad, mida liikmesriigid võivad käsitleda üldist majandushuvi pakkuvate teenustena, näiteks transport, ettepanekust välja jäetud või kehtivad nende suhtes päritolumaa põhimõtte erandid, näiteks postiteenuste, elektri, gaasi ja vee jaotusteenuste suhtes. Tähtsam on asjaolu, et ettepanek ei nõua liikmesriigilt üldhuviteenuste avamist konkurentsile ega sekku nende rahastamise või korraldamise viisi.

3.8. *Läbipaistvuse suurendamine*

Läbipaistvuse põhimõte on võtmemõisteks üldhuviteenustega seotud avaliku poliitika arendamisel ja rakendamisel. Nimetatud põhimõte tagab, et avaliku võimu kandjad saavad oma ülesandeid täita, võimalikud on demokraatlikud valikud ja neid austatakse. Põhimõte peaks kehtima kõigi teenuse tarneprotsessi aspektide kohta ja hõlmama avaliku teenuse ülesannete määratlemist, teenuse korraldamist, rahastamist ja reguleerimist, samuti teenuse tootmist ja hindamist, sealhulgas kaebuste lahendamise võtteid.

Ühenduse õiguse kohaldamine on juba aidanud kaasa üldhuviteenuste osutamise läbipaistvuse parandamisele ühenduses. Komisjon võtab endale ülesande töötada selle nimel, et veelgi suurendada teenuste osutamise selgust kõigis strateegiates, mis on seotud üldhuviteenustega. Liikmesriigid peavad tagama täieliku läbipaistvuse nii ühenduse õigusaktide kui ka teiste asjaomaste siseriiklike normide rakendamisel.

²² Vaadake ka protokoll liikesriikide avalik-õigusliku ringhäälingu kohta, mis on lisatud Euroopa Ühenduse asutamislepingule Amsterdami lepinguga

²³ K(2004) 2, 13.1.2004

3.9. Õiguskindluse tagamine

Mõttevahetuses rohelise raamatu üle juhiti tähelepanu sellele, et teatavates valdkondades ei ole ühenduse eeskirjade kohaldamine üldhuviteenuste suhtes piisavalt selge. Võrdselt sageli toodi esile nii riigiabi eeskirjade kohaldamist üldhuviteenuste rahastamise suhtes kui ka hanke-eeskirju ning teenuste kontsessioone. Samuti nimetati sotsiaal- ja tervishoiuteenustega seotud asjaolusid.

Komisjon on teadlik, et ühenduse õiguse kohaldamine üldhuviteenuste suhtes võib tõstatada keerukaid küsimusi. Seepärast teeb komisjon pidevalt jõupingutusi, et parandada õiguskindlust, mis on seotud ühenduse õiguse kohaldamisega üldhuviteenuste osutamise suhtes, ilma et see piiraks Euroopa Kohtu või Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu pretsedendiõiguse kohaldamist. Nagu allpool märgitakse, on komisjon juba kaasajastanud olemasolevaid riigihanke eeskirju ja käivitanud algatused riigiabi ning avaliku ja erasektori partnerluse küsimuses²⁴.

4. SIDUSA POLIITIKA UUED SIHID

4.1. Mitmekesisuse austamine ühtses raamistikus

Üks rohelise raamatu tõstatatud võtmeküsimusi käsitles vajadust üldhuviteenuste raamdirektiivi järele. Avaliku mõttevahetuse käigus selles küsimuses väljendatud arvamused lahknesid, kusjuures rida liikmesriike ja Euroopa Parlament olid küsimuse suhtes kahtleval seisukohal. Seepärast jäi selgusetuks, kas raamdirektiiv oleks käesoleval etapil kõige sobivamaks sammuks edasi. Lisaks ei ole mõttevahetuses ilmnenu horisontaalse raamistiku lisaväärtust võrreldes valdkonnaspetsiifilise käsitlusega, mida seni on järgitud.

Seega peab komisjon praegusel etapil sobivaks mitte jätkata tööd ettepaneku esitamiseks, vaid vaadata küsimus hiljem läbi. Läbivaatamise käigus kohaldaks komisjon iga juriidilise ettepaneku suhtes eelnevat laiendatud majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnamõtjude hindamist²⁵.

Nimetatud läbivaatamise ajaplaani suhtes võiks võtta arvesse ka asjaolu, et põhiseadusliku lepingu jõustumine tulevikus ja kavandatav põhiseaduse artikkel III-6 loob veel ühe võimaliku õigusliku aluse, mis täiendaks juba olemasolevaid. Komisjoni arvates on sobilik vaadata küsimus uuesti läbi pärast põhiseadusliku lepingu jõustumist.

Seni jätkab ja arendab komisjon üldreeglina oma valdkondadel põhinevat lähenemisviisi ja kui see on vajalik ja asjakohane, teeb ettepanekuid valdkonnaspetsiifiliste eeskirjade kohta, mis võimaldavad võtta arvesse iga sektori erinõudeid. Ilma, et see piiraks olemasolevate valdkonnaspetsiifiliste ühenduse eeskirjade kohaldamist, kaalutakse horisontaalset lähenemisviisi mitmete eriküsimuste, näiteks tarbijate huvide, üldhuviteenuste kontrolli ja hindamise, rahalise hüvitise suhtes riigiabi eeskirjade kohaldamise või tõukefondide üldhuviteenuste toetamiseks kasutamise puhul.

²⁴ Jaod 4.2 ja 4.3 allpool

²⁵ Komisjoni teatis mõju hindamise kohta, K(2002) 276 lõplik, 5.6.2002

Samal ajal kui raamdokumendi vajadus tekitas märgatava poleemika, tunnustati avaliku mõttevahetuse käigus laialdaselt vajadust tagada ühenduse meetmete kooskõla ja sidusus üldhuviteenuste vallas. Ühtlasi rõhutati, et ühenduse poliitika jaoks on oluline austada ja võtta arvesse erinevate teenuste erinevaid omadusi ja liikmesriikide mitmekesisist tegelikkust.

Komisjon hoogustab jõupingutusi, et tagada üldhuviteenustega seoses ühenduse poliitikate täielik kooskõla ning kaalub oma sektoreid puudutavate strateegiate täielikku sidusust üldise lähenemisviisiga asjaomaste sektorite läbivaatamise ajal tulevikus²⁶.

Lisaks vaatab komisjon 2005. aastal läbi üldhuviteenuste olukorra Euroopa Liidus ja vajaduse horisontaalsete meetmete järele. Komisjon kavatseb esitada tulemuste kohta aruande Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteele ja regioonide komiteele enne 2005. aasta lõppu.

Komisjon

- vaatab põhiseadusliku lepingu jõustumisel uuesti läbi üldhuviteenuste raamseaduse võimalikkuse ja vajaduse,
- algatab üldhuviteenuste olukorra läbivaatamise ja esitab aruande enne 2005. aasta lõppu.

Liikmesriigid

- peaksid enda tasandil jätkama üldhuviteenuste kaasajastamist, et tagada kõigile kodanikele nende vajadustele ja nõuetele kohandatud kvaliteetsete üldhuviteenuste kättesaadavus.

4.2. Avaliku teenuse osutamise kohustuse hüvitamise õigusliku raamistiku selgitamine ja lihtsustamine

Tavaliselt eelkõige kahes valdkonnas – rahastamises ja riigihankelepingute sõlmimises – ilmneb liikmesriikide üldhuviteenuste ülesannete määratlemise ja kavandamise kaalutusõiguse ja ühenduse õiguse vastastoime. Käesolev jagu käsitleb rahastamist. Riigihankeküsimuse üle arutletakse jaos 4.3.

Liikmesriikide autonoomiapõhimõtte, mille alusel tehakse üldise majandushuvi teenustega seotud poliitika valikud, kehtib ka nende rahastamise kohta. Liikmesriikidel on tõepoolest ulatuslik kaalutusõigus otsustada, kas ja millisel viisil üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamist rahastada. Liikmesriikide rakendatud rahastamisvõtted sisaldavad otsesest rahalist abi riigieelarve kaudu, eri- või ainuõigusi, turuosaliste makstavaid tasusid, tariifi keskmistamist ja solidaarsusel põhinevat rahastamist. Üldreeglina saab liikmesriik valida kasutatava rahastamismeetodi. Ühtlustamise puudumise tõttu ühenduse tasandil on kaalutluse peamiseks piiranguks nõue, et rahastamismeetod ei tohi moonutada konkurentsi ühisturul. Komisjon kui „asutamislepingu valvur“ peab tagama, et seda reeglit austataks maksumaksjate ja majanduse hüvena laiemalt.

Nimetatud reegli praktiline kohaldamine on siiski paiguti keerukaks küsimuseks. Alati ei ole selge, millistel tingimustel näiteks üldist majandushuvi pakkuvate

²⁶

Vaadake 2. lisa

teenuste hüvitised kujutavad endast tegelikult riigiabi. Või kui riigiabi olemasolu tehakse kindlaks, valitseb teatav määramatus tingimuste suhtes, mille alusel võib abi käsitada ühisturuga ühitatavana. Ja lõpuks tekitab asutamislepingus sätestatud kohustus, mille järgi tuleb komisjoni vormiliselt abi andmise plaanidest või nende muutmisest teavitada, halduskoormuse, mis võib olla ebaproportsionaalne suhteliselt tagasihoidlike abisummadega.

Avalik mõttevahetus on kinnitanud soovi suurema õiguskindluse ja prognoositavuse järele, kui asi puudutab riigiabi eeskirjade kohaldamist avaliku teenuse hüvitiste puhul. Selline nõue kerkis eriti esile kohalikul tasandil kohalike teenuste suhtes. Euroopa Kohus sätestas hiljuti rea tingimusi, mis välistavad üldist majandushuvi pakkuvate teenuste hüvitiste lugemise riigiabiks²⁷. Kuid vajadus suurema õiguskindluse järele jääb ja komisjoni ülesandeks on luua kindlus võimalikult suures ulatuses. Seepärast pakub komisjon välja rea algatusi.

Esimene kavandatav abinõu on komisjoni otsus, mis käsitab suhteliselt väikeses ulatuses riiklike vahendite andmist ettevõtjatele, kellele on usaldatud üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamine, teatavatel tingimustel ühisturuga ühitatavana. Samuti peaks nimetatud riiklike vahendite andmine olema vabastatud eelneva teatamise kohustusest, kui see on võrdeline teenuste tegeliku kuluga ja teatavaid künniseid ei ole ületatud. Komisjon kavandab samasugust rahastamist üldist majandushuvi pakkuvate teenuste puhul, mida osutavad haiglad ja sotsiaalkorterid, sõltumata seonduvatest summadest.

Tegelikult taotleb komisjon, et hüvitiste andmine kohalikele üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutajatele vabastataks eelneva teatamise kohustusest. Kui käimasoleva mõttevahetuse protsessi arvestades sellised künnised kinnitatakse, suureneks suhteliselt väikesemahulise avaliku rahastamise õiguskindlus oluliselt.

Peale selle teeb komisjon ettepaneku suurendada õiguskindlust ka selliste üldist majandushuvi pakkuvate teenuste hüvitiste puhul, mis ületavad eespool nimetatud künniseid – ja millest peab seepärast komisjonile teatama – ühenduse raamistiku kaudu, mis sätestab kriteeriumid selliste üldist majandushuvi pakkuvate teenuste hüvitiste kindlaksmääramiseks.

Lisaks sellele kavatseb komisjon muuta direktiivi 80/723/EMÜ liikmesriikide ja avalike ettevõtjate finantssuhete läbipaistvuse kohta. Muudatus täpsustab, et direktiivi kohaldatakse avaliku teenuse hüvitiste suhtes arvestamata nende õiguslikku liigitumist asutamislepingu artikli 87 järgi. Komisjoni otsust ega ühenduse raamistikku ei kohaldata transpordisektorile²⁸.

Lõpuks kavatseb komisjon täpsemalt selgitada tingimusi, mille kohaselt hüvitis võib osutada riigiabiks vastavalt Euroopa Kohtu hiljutisele kohtupraktikale. Nagu sooviti mitmetes märkustes roheline raamatu kohta toimunud avalikul mõttevahetusel,

²⁷ 24. juuli 2003. aasta kohtuotsus kohtuasjas C-280/00 Altmark Trans ja 24. novembri 2003. aasta kohtuotsus kohtuasja C-34/01 ühendamisel kohtuasjaga 38/01 Enirisorse SpA

²⁸ Otsust võib kohaldada saarte teatavate mereäärsete ühendusülilide suhtes, kus iga-aastane liiklus ei ületa määratletud künnist

sisaldab see ka täpsemat majanduslike ja majandusväliste teenuste eristamise selgitust²⁹.

Need meetmed, mis on töötatud välja ulatuslike konsultatsioonide alusel huvitatud osapoolte vahel, tagavad koos tõenäoliselt õiguskindluse ja prognoositavuse nii ettevõtjatele kui ka ametiasutustele suurimas võimalikus ulatuses. Peale selle hoiab komisjon oma tegelikkust arvestavat lähenemisviisi avaliku teenuse osutamise kohustuse eest antava hüvitise määramisel selleks, et tagada kvaliteetsete, kättesaadavate ja taskukohaste üldhuviteenuste osutamise jätkumine kodanikest kaugenemata ja samal ajal austades ühiseid põhjapanevaid reegleid.

Komisjon

- võtab 2005. aasta juuliks vastu otsuse asutamislepingu artikli 86 kohaldamise kohta riigiabi suhtes avaliku teenuse osutamise hüvitamise vormis, mida antakse teatavatele ettevõtjatele, kellele on tehtud ülesandeks osutada üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid, võtab vastu komisjoni raamseisukohad riigiabi kohta avaliku teenuse osutamise hüvitamise vormis 2005. aasta juuliks,
- võtab vastu direktiivi 80/723/EMÜ muudatuse liikmesriikide ja avalike ettevõtjate finantssuhete läbipaistvuse kohta 2005. aasta juuliks,
- selgitab täpsemalt 2005. aasta juuliks, millistel tingimustel loetakse avaliku teenuse hüvitisi riigiabiks artikli 87 lõike 1 tähenduses.

Liikmesriigid

- peaksid aitama komisjoni uue õigusliku raamistiku kohaldamisel, eelkõige täpselt määratledes avaliku teenuse osutamise kohustuse ja kohaldades selgeid eeskirju selle hüvitamisel.

4.3. Selge ja läbipaistva raamistiku sätestamine ettevõtjate valimiseks, kellele antakse üldhuviteenuse osutamise ülesanne

Põhimõtteliselt on liikmesriikidel piisavad võimalused otsustada üldhuviteenuste korraldamise üle. Ühtlustamise puudumise tõttu ühenduse tasemel on liikmesriikide asjaomased avaliku võimu organid põhimõtteliselt vabad otsustama, kas osutada üldhuviteenust ise või anda selle osutamise ülesanne teisele (avalik-õiguslikule või eraõiguslikule) üksusele³⁰. Üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutajad, sealhulgas organisatsioonisisised teenuste osutajad on siiski ettevõtjad, ja seepärast kohaldatakse nende suhtes asutamislepingu konkurentsieeskirju³¹. Praktikas kasutavad liikmesriigid üha rohkem avalik-eraõiguslikke skeeme, sealhulgas projekteerimise-ehitamise-rahastamise-käitamise lepinguid, kontsessioone ja segamajanduslike ettevõtete loomist, et tagada infrastruktuuri projektide läbiviimine või üldhuviteenuste osutamine.

²⁹ Vaadake täpsemalt komisjoni teatist üldhuviteenuste kohta Euroopas, EÜT C 17, 19.1.2001, lk 4 (lõiked 28–30) ja üldhuviteenuste rohelist raamatut, K(2003) 270, 270, 21.5.2003, lõiked 43–45

³⁰ Kohaliku sisetranspordi suhtes on komisjon kavandanud õigusaktid, mis nõuavad liikmesriikidelt avaliku teenuse kontsessioonide kasutamist. Vrd muudetud ettepanekud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, mis käsitleb liikmesriikide tegevust seoses avalikule teenusele esitatavate nõuetega ja avaliku teenuse lepingute sõlmimist sõitjateveoks raudteel, maanteel ja siseveekogudel, EÜT C 151 E, 25.6.2002, lk 146

³¹ Vaadake täpsemalt üldhuviteenuste rohelist raamatut, K(2003) 270, 21.5.2003, lõiked 79–83

Avalikus mõttevahetuses sooviti, et selgitataks mitmeid küsimusi, mis on seotud selliste skeemide suhtes kohaldatavate ühenduse eeskirjadega, ja eriti ühenduse eeskirjade ulatuse ja sisu kohta, millega avaliku võimu organid peavad arvestama, kui annavad avaliku teenuse osutamise ülesande teisele üksusele.

Kohaldatavate eeskirjade selgitamiseks teeb ühendus jõupingutusi riigihankedirektiivide lihtsustamiseks ja selgitamiseks³². Märtsis Euroopa Parlamendi ja nõukogu poolt vastu võetud uued direktiivid tuleb kõigi liikmesriikide poolt 2006. aasta jaanuariks üle võtta ja need peaksid lihtsustama kõigi asjaomaste lepinguid sõlmivate asutuste poolt läbipaistvuse kohustuse järgimist vastavalt EÜ asutamislepingule.

Lisaks sellele on komisjon, eesmärgiga teha kindlaks ühenduse õigusaktide kavandamise vajadus eelkõige asutuste poolt läbipaistval viisil teenuste kontsessioonide sõlmimiseks ja teisteks koostöövormideks avaliku ja erasektori vahel, võtnud hiljuti vastu roheline raamatu avalik-eraõigusliku partnerluse kohta Euroopas³³. Nimetatud roheline raamat algatab ulatusliku mõttevahetuse riigihankeaspektide kohta, mis on seotud avalike ja eraõiguslike isikute partnerlusega.

Komisjon

- viib roheline raamatu põhjal läbi avaliku mõttevahetuse riigihankeaspektide kohta, mis on seotud avalike ja eraõiguslike isikute partnerlusega,
- esitab avaliku mõttevahetuse tulemustele toetudes vajaduse korral ettepanekud enne 2004. aasta lõppu.

Liikmesriigid

- peavad tagama, et siseriiklikud raamistikud avaliku teenuse lepingute sõlmimiseks põhineksid selgetel ja mittediskrimineerivatel reeglitel.

4.4. Sotsiaal- ja tervishoiuteenuste vastu tuntava üldise huvi täielik tunnustamine

Roheline raamat üldhuviteenuste kohta äratas märkimisväärset huvi sotsiaalteenuste, sealhulgas tervishoiuteenuste, pikaajalise hoolduse, sotsiaalkindlustuse, tööhõiveteenuste ja sotsiaalkorterite valdkonnaga tegelevates huvitatud osapooltes. Üldist huvi pakkuvad sotsiaalteenused peavad Euroopa ühiskonnamudeli lahutamatu osana täitma erilist ülesannet. Solidaarsuspõhimõttel põhinevad üldist huvi pakkuvad sotsiaal- ja tervishoiuteenused on isikukesksed, tagavad põhiõiguste tõhusa kasutamise kodanike poolt ning sotsiaalse kaitse kõrge taseme ning tugevdavad sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust. Nimetatud teenuste osutamine, arendamine ja ajakohastamine on täielikus kooskõlas nende eesmärkide saavutamiseks, mis seati 2000. aasta märtsis Euroopa Ülemkogu Lissaboni istungil ja eelkõige eesmärgiga saavutada positiivse sideme loomine majandusliku, sotsiaalse ja tööhõivepoliitika vahel. Avalik mõttevahetus näitas, et sotsiaalteenuste osutajad on

³² 31. märtsi 2004. aasta direktiiv 2004/18, millega kooskõlastatakse riiklike ehitustöö-, tarne- ja avaliku teenuse lepingute sõlmimise kord ja 31. märtsi 2004. aasta direktiiv 2004/17, millega kooskõlastatakse vee- energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate üksuste hangete kord, EÜT L 134, 30.4.2004, lk 1 ja lk 114

³³ Roheline raamat avalike ja eraõiguslike isikute partnerlust ja riiklike lepinguid ja kontsessioone käsitleva ühenduse õiguse kohta, K(2004) 327, 30.4.2004

valmis osalema ajakohastamisprotsessis, et paremini reageerida Euroopa kodanike muutuvatele vajadustele. Nad väljendasid samuti vajadust suurema selguse ja etteaimatavuse järele, et tagada sotsiaalteenuste, sealhulgas tervishoiuteenuste sujuv areng.

Kuigi üldiselt kuulub sotsiaal- ja tervishoiuteenuste ülesannete ja eesmärkide määratlemine liikmesriikide pädevusse, võivad ühenduse eeskirjad mõjutada nende osutamise ja rahastamise vahendeid. Ülesannete ja vahendite eristamise kindel tunnustamine aitab luua rohkem selgust kasutaja vajaduste arengu kontekstis nende teenuste ajakohastamiseks, säilitades samal ajal teenuste eripära ja arvestades konkreetseid, muuhulgas solidaarsuse, vabatahtliku teenindamise ja sotsiaalselt kaitsetute inimeste gruppide hõlmamise nõudeid. Eristamise selgitamine aitab eelkõige neid liikmesriike, kes kasutavad turul põhinevaid süsteeme sotsiaal- ja tervishoiuteenuste osutamiseks EL-i konkurentsioiguse võimaliku mõju etteaimamiseks. Loomulikult on see liikmesriikide poliitiline valik, kas selliseid süsteeme kasutada või osutada teenuseid otse maksudest rahastatavate riigiasutuste kaudu.

Komisjon on seisukohal, et kasulik on töötada välja süstemaatiline käsitlus üldist huvi pakkuvate sotsiaal- ja tervishoiuteenuste eriomaduste kindlakstegemiseks ja tunnustamiseks ning selle raamistiku selgitamiseks, milles need toimivad ja kus neid saab ajakohastada. Nimetatud käsitlus sätestatakse teatises üldhuviteenuste kohta, sealhulgas tervishoiuteenuste kohta, mis võetakse vastu 2005. aasta jooksul.

Selles teatises vaetakse ühenduses üldist huvi pakkuvate sotsiaal- ja tervishoiuteenuste osutamise strateegiaid. Samuti kirjeldatakse sotsiaal- ja tervishoiuteenuste korraldamise ja toimimise viise liikmesriikides. Kirjeldus koostatakse tihedas koostöös liikmesriikide³⁴ ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega.

Kooskõlas komisjoni üldiste hindamispõhimõtetega sätestatakse teatises ka süsteem üldhuviteenuste osutamise siseriiklikule raamistikule korrapäraselt hinnangu andmiseks. Sel eesmärgil võib kasutada olemasolevaid avatud koordineerimismeetodeid sotsiaalse kaasamise ja sotsiaalse kaitse valdkonnas. Komisjon tegi hiljuti ettepaneku avatud koordineerimismeetodi kasutuselevõtuks tervishoiu ja pikaajalise hoolduse valdkonnas, mis aitab kasutoovalt kaasa tervishoiuteenuste parimate tavade vahetamisele ja toetab alustatud reforme³⁵.

Komisjon teeb praegu patsientide liikuvuse ja tervishoiu arengusuundade kõrgetasemelise kajastamisprotsessi järelanalüüsi ja võttis 2004. aasta aprillis vastu teatise³⁶, mis kordab Euroopa Kohtu kohtupraktika põhimõtteid ning sätestab rea algatusi, mille sisuks on näiteks vaba mahu ühine kasutamine ja koostöö piiriülese hoolduse kindlaksmääramisel, samuti Euroopa teatmekeskuste võrgustiku loomine

³⁴ Eelkõige sotsiaalkaitsekomiteega ja uue asutatud "tervishoiuteenuste ja meditsiinilise abi kõrgetasemelise grupiga"

³⁵ Komisjoni teatis sotsiaalkaitse moderniseerimise kohta kvaliteetse, kättesaadava ja jätkusuutliku tervishoiu ja hoolduse arendamiseks: toetus siseriiklikele strateegiatele "avatud koordineerimismeetodi" kasutamiseks, K(2004) 304, 20.4.2004

³⁶ Komisjoni teatis Euroopa Liidus patsientide liikuvuse ja tervishoiu arengusuundade kõrgetasemelise kajastamisprotsessi järelanalüüsi kohta, K(2004) 301, 20.4.2004

ning uue tervishoiutehnika hindamise koordineerimine. Lisatud otsusega asutatakse uus kõrgetasemeline grupp, mis aitab kaasa liikmesriikide koostööle selles valdkonnas.

Komisjon

- esitab teatise üldhuviteenuste hulka kuuluvate sotsiaal- ja tervishoiuteenuste kohta 2005. aasta jooksul;
- soodustab liikmesriikide koostööd tervishoiuteenuste ja meditsiinilise abi valdkonnas, et aidata kaasa tervishoiu kõrge taseme tagamisele kogu liidus.

Liikmesriigid

- peaksid parandama koostööd tervishoiuteenuste ja meditsiinilise abi valdkonnas, et tagada tervishoiu kõrge tase kogu liidus.

4.5. Tulemuste kindlaksmääramine ja toimivuse hindamine

Avalik mõttevahetus on kinnitanud komisjoni arvamust, et toimivuse hindamine ühenduse ja siseriiklikul tasandil on otsustava tähtsusega kvaliteetsete, kättesaadavate ja taskukohaste üldhuviteenuste väljatöötamisel pidevalt arenevas keskkonnas. Lisaks sellele nõustusid arvamuse esitajad üldiselt sellega, et areng ei peaks põhinema ainult majandusliku efektiivsuse kriteeriumidel, vaid ka laiematel sotsiaalsetel, majanduslikel ja keskkonnaalastel kriteeriumidel.

Viimastel aastatel on komisjon teinud tõepoolest rohkem pingutusi seoses hindamisega üldhuviteenuste valdkonnas. Võrgutööstuste suhtes hõlmavad komisjoni hindamispehmoõtted nii valdkondade kaupa toimuvaid kui ka horisontaalseid korrapäraseid hindamisi, kuhu kaasatakse teisi Euroopa Liidu institutsioone ja asutusi, samuti huvitatud osapooli³⁷. Arvestades asjaolu, et komisjon hakkas horisontaalseid hinnanguid tegema 2001. aastal ja esitab 2004. aastal oma esimese horisontaalse hindamisaruande, mis põhineb täielikult 2002. aastal esitatud metoodikal, on vaja saada rohkem kogemusi selle protsessi kohta enne, kui mõtiskleda sügavamalt hindamise lisavõtete üle.

Ühtlasi on võimalik parandada kõigi asjaomaste osapoolte kaasamist. Seepärast kaalub komisjon, kuidas muuta kehtivat metoodikat ja menetlusi selliselt, et tagada kõigi huvitatud osapoolte, sealhulgas ametiasutuste, tarbijate, kasutajate, teenuste osutajate ja töötajate täielik kaasamine. Komisjon kontrollib samuti, kas on vaja teha muudatusi selle hindamisel, kuidas liberaliseerimine mõjub kodanikele, ettevõtetele ja töötajatele.

Tuleks kaaluda kõnealuse konkreetselt üldhuviteenustele keskenduva hindamistegevuse paremat ühendamist komisjoni ulatuslikumate aruandlusvahenditega. See tagaks laiemat ja terviklikuma lähenemisviisi üldhuviteenuste hindamisele ja võiks luua seega tõelist lisaväärtust ühendusele, liikmesriikidele, ettevõtjatele ja ka kodanikele endile ilma aruandlusnõuete ja statistika lisandumiseta.

³⁷ Vaadake täpsemalt komisjoni teatist "Metoodiline märkus üldise majandushuvi teenuste horisontaalseks hindamiseks", K(2002)331 lõplik, 18.6.2002

Selles kontekstis on side ühelt poolt eespool nimetatud valdkondade lõikes ja horisontaalsete hindamiste ja teiselt poolt “rakendamispaketi” vahel, mis koosneb majanduspoliitika üldsuuniste rakendamise aruandest, ühisest tööhõivearuandest ja siseturu strateegia rakendamisaruandest, ja mis esitatakse koos aruandega kevadisele Euroopa Ülemkogule, tähtis ja seda sidet peaks hoidma.

Peale selle võiks üldhuviteenuste hindamine olla kasulikult ühendatud analüüsiga, mida komisjon teeb korrapäraselt mitmete komisjoni strateegiate kohta. See oleks eriti asjakohane sotsiaal- ja tervishoiuteenuste valdkonnas.

Muudetud metoodika rakendamise tulemusel saadud kogemuste alusel vaatab komisjon hindamisvõtteid ja nende ulatuse läbi oma lähenemisviisi hindamise käigus 2006. aastal vastavalt 18. juuni 2002. aasta teatise sätetatele. Läbivaatamise käigus uuritakse lähemalt ka vajadust lisameetmete järele, mille eesmärgiks on parandada kättesaadavust ja andmete kvaliteeti, teabevahetust ja parimaid tavasid ning huvitatud osapoolte osalemist.

Komisjon

- esitab oma hindamismetoodikal põhineva esimese horisontaalse hinnangu üldhuviteenuste kohta 2004. aastal,
- vaatab üldhuviteenuste hindamisvõtted 2006. aastal üle.

Liikmesriigid

- peaksid aitama komisjoni hindamisvõtete väljatöötamisel ja rakendamisel,
- peaksid vajadusel kaaluma hindamisvahendite väljatöötamist riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil.

4.6. Valdonnastrateegiate läbivaatamine

Praegu hõlmab valdkonnaspetsiifiline reguleerimine ühenduse tasemel suuri võrgutööstusi, näiteks sideteenuseid, postiteenuseid, transporti ja energeetikat, millel on selge üleeuroopaline mõõde. Komisjoni arvates on avalik mõttevahetus kinnitanud sellist lähenemisviisi. Veesektori suhtes avaldab komisjon läbiviidud hindamise tulemused enne käesoleva aasta lõppu³⁸.

Avalik mõttevahetus kinnitas nende kohustuste komplekti asjakohasust ja tähtsust, mis on aluseks valdkonnaspetsiifilistele praegu kehtivatele ühenduse õigusaktidele, ja mis on sätestatud rohelises raamatus (universaalteenus, järjepidevus, teenuse kvaliteet, taskukohasus, kasutaja ja tarbija kaitse, ohutus ja turvalisus, kättesaadavus ja ühenduste võimaldamine). Kavandatud valdkonnaspetsiifilise läbivaatamise põhjal teeb komisjon vajaduse korral ettepanekuid kohustuste täiendamiseks.

Meedia paljususe suhtes tuli mõttevahetuses esile, et liikmesriikide erinevusi arvestades peaks jätma selle küsimuse praegu liikmesriikide otsustada. Komisjon nõustub sellega ja järeldeb, et praegu ei oleks kohane esitada komisjoni algatust paljususe kohta. Samal ajal jälgib komisjon olukorda teraselt.

Reguleerimise institutsionaalse raamistiku suhtes toodi esile tihedama koostöö vajadus komisjoni ja siseriiklike reguleerivate asutuste vahel. Komisjon kavatab aidata kaasa tiheda koostöö tekkimisele ja arendamisele seadus- ja määrusandjate vahel reguleerivate asutuste olemasolevate võrgustike raames³⁹. Vajaduse korral teeb komisjon ettepanekuid, pidades silmas koostöö õigusliku raamistiku tugevdamist.

Komisjon võtab arvesse eespool toodud seisukohti ja samuti teisi rohelise raamatu avaliku mõttevahetuse tulemusi erinevates valdkondades ettenähtud läbivaatamiste käigus.

³⁸ Siseturu strateegia, Prioriteedid aastateks 2003 - 2006, K(2003)238, 7.5.2003

³⁹ Vaadake täpsemalt punkte 53–59 üldhuviteenuste rohelise raamatu lisast

Komisjon

- **ergutab õigusloome võrgustike alusel siseriiklike reguleerivate asutuste koostööd,**
- **võtab arvesse rohelise raamatu põhjal toimunud mõttevahetuse tulemusi, eelkõige järgmiste erinevates valdkondades ette nähtud läbivaatamiste puhul:**
 - **universaalteenuse ulatust elektroonilises sides käsitlev läbivaatamine 2005. aasta juuliks;**
 - **elektroonilise side paketi läbivaatamine 2006. aasta juuliks;**
 - **postiteenuste direktiivi läbivaatamine 2006. aasta lõpuks;**
 - **elektrienergia siseturu läbivaatamine 1. jaanuariks 2006;**
 - **gaasi siseturu läbivaatamine 1. jaanuariks 2006;**
 - **piirideta televisiooni direktiivi läbivaatamine 2005. aasta alguseks;**
 - **veesektori hindamine 2004. aasta lõpuks.**

(Täpsemaid üksikasju vaadake lisas esitatud mittetäielikust tabelist).

Liikmesriigid

- **peaksid tagama, et olemasolevad valdkonnaspetsiifilised õigusaktid on täielikult üle võetud ja kohaldatud;**
- **peaksid andma siseriiklike reguleerivate asutuste käsutusse kõik vajalikud instrumendid ja ressursi;**
- **peaksid aitama komisjoni, et ergutada tihedamat koostööd õigusloome võrgustike raames.**

4.7. Meie sisepoliitika kajastamine rahvusvahelises kaubanduspoliitikas

Nagu komisjon rohelises raamatus märkis, on WTO või kahepoolsete lepingute kontekstis ühenduse poolt võetud kohustused täielikult kooskõlas nende teenuste suhtes kohaldatavate siseturu eeskirjadega ja ei ole senini praktikas üldhuviteenuste korraldamise, osutamise ega rahastamisega seoses probleeme tekitanud. See kehtib ka uute kohustuste kohta, mida käimasolevate läbirääkimiste raames pakutakse.

Avalik mõttevahetus näitas laialdast soovi tagada jätkuv järjepidevus ühenduse sisemise reguleeriva raamistiku ja kohustuste vahel, mis ühendus ja liikmesriigid on võtnud rahvusvahelise kauplemise korra ja eelkõige WTO raames. Eeldatakse tungivalt, et lepingud rahvusvahelise kauplemise kohta ei eemalduks Euroopa Liidus kokku lepitud seisukohtadest.

Ühenduse kaubanduspoliitika elluviimisel kohustub komisjon täielikult nimetatud järjepidevust tagama ja loodab liikmesriikide ja Euroopa Parlamendi toetusele. Sel eesmärgil kasutab komisjon jätkuvalt ja täielikult asutamislepinguga ette nähtud institutsioonilist raamistikku (artiklid 133 ja 300) ja kaasab kaubanduspoliitika sõnastamisel Euroopa Parlamendi, hoolimata viimase piiratud volitustest selles raamistikus, oodates nimetatud volituste soovitud täiendamist põhiseaduslik lepingu eelnõu kohaselt. Komisjon jätkab ka korrapärast dialoogi kodanikuühiskonnaga ja tagab ka edaspidi kaubandusläbirääkimiste maksimaalse läbipaistvuse, mille näiteks on ühenduse praegu toimuvate GATSi läbirääkimiste esialgse pakkumise avaldamine.

Komisjon

- tagab jätkuvalt, et komisjoni seisukohad rahvusvahelistel kaubanduslääbirääkimistel on täielikult kooskõlas EÜ sisemise üldhuviteenuseid reguleeriva raamistikuga.

Liikmesriigid

- peaksid tegema komisjoniga koostööd, et tagada sisepoliitika seisukohtade täielik kajastamine meie kaubanduspoliitikas.

4.8. Üldhuviteenuste edendamine arengukoostöös

Mõttevahetuses rohelise raamatu üle tunnustati ulatuslikult peamiste üldhuviteenuste olulist tähtsust vaesemate riikide arengus. Rõhutati, et investeringute puudumine on peamiseks takistuseks nimetatud teenuste täiustamisel vaestes riikides. Kooskõlas soovitustega, mis on esitatud komisjoni teatises riigiosalusega ettevõtete reformimise kohta arengumaades⁴⁰ kavatseb komisjon jätkata kindla reguleeriva ja institutsioonilise raamistiku loomise abistamist arengumaades, mis on põhieelduseks üldhuviteenustealaste investeringute edendamisele ja rahastamisele.

Ülemaailmsel säästva arengu tippkohtumisel käivitatud EL-i vee- ja energiamajandusega seotud algatuste eesmärgiks on aidata kaasa aastatuhande arengueesmärkide saavutamisele vaestele kaasaegsete ja taskukohaste teenuste osutamisega. Algatuse kaasatakse liikmesriigid ja kodanikuühiskonna ning erasektori huvigrupid, algatust arendatakse omandi põhiprintsiibil põhineva jätkuva dialoogi kaudu Aafrikas ja teistes piirkondades asuvate partneritega, et algatada tegevust riiklikul ja piirkondlikul tasandil. Nii vee- kui ka energiamajandusega seotud algatuste eesmärgiks on institutsioonilise võimekuse parandamine, majandussektoreid ühendav planeerimine ja turuarendus, mis toimub suunatud tehnilise koostöö kaudu ning laiendatud koostöö finantsinstitutsioonidega.

Komisjon

- abistab arengumaid mõistliku reguleeriva ja institutsioonilise raamistiku loomisel, mis oleks põhieelduseks, et edendada investeringuid ja teha rahastamisvõimalused kättesaadavaks elementaarsete üldhuviteenuste arendamise eesmärgil.

⁴⁰ Komisjoni teatis "Riigiosalusega ettevõtete reform arengumaades peatähelepanuga kommunaalmajanduse ettevõtetel: Vajadus hinnata kõiki valikuvõimalusi", K(2003) 326, 3.6.2003.

1. LISA Mõistete määratlemine⁴¹

Mõistete erinevused, tähenduste segiajamine ja liikmesriikide erinevad tavad on tekitanud arutelu käigus Euroopa tasandil arusaamatusi. Liikmesriikides kasutatakse üldhuviteenuste kontekstis erinevaid mõisteid ja määratlusi, mis peegeldavad erinevat ajaloolist, majanduslikku, kultuurilist ja poliitilist arengut. Ühenduse oskussõnavara püüab neid erinevusi arvesse võtta.

Üldhuviteenused

Asutamislepingus ei ole mõistet “üldhuviteenused”. See on tuletatud ühenduse praktikas mõistest “üldist majandushuvi pakkuvad teenused”, mida kasutatakse asutamislepingus. Esimene on laiem kui mõiste “üldist majandushuvi pakkuvad teenused” ja hõlmab nii turu- kui ka turuväliseid teenuseid, mis ametiasutuste liigituse kohaselt pakuvad üldist huvi ja mille suhtes kohaldatakse avaliku teenuse osutamise erikohustust.

Üldist majandushuvi pakkuvad teenused

Mõistet “üldist majandushuvi pakkuvad teenused” kasutatakse asutamislepingu artiklis 16 ja artikli 86 lõikes 2. Seda ei määratleta asutamislepingus ega hiljem lisandunud õigusaktides. Ühenduse praktikas üldiselt nõustatakse sellega, et mõiste osutab majanduslikku laadi teenustele, mille suhtes liikmesriigid või ühendus kehtestavad avaliku teenuse osutamise erikohustuse üldhuvi kriteeriumi alusel. Seega hõlmab mõiste “üldise majandushuvi teenused” eelkõige teatavaid suurte võrguettevõtete osutatavaid teenuseid, näiteks transpordi-, posti-, energeetika- ja sideteenused. Kuid mõiste laieneb ka muule majandustegevusele, mille suhtes kohaldatakse avaliku teenuse osutamise kohustust.

Samamoodi kui roheline raamat keskendub ka valge raamat peamiselt, aga mitte ainult, küsimustele, mis on seotud “üldise majandushuvi teenustega”, nii nagu asutamisleping keskendub peamiselt majandustegevusele. Mõistet “üldhuviteenused” kasutatakse valges raamatus ainult siis, kui ka tekst osutab majandusvälistele teenustele, või kui pole vajalik täpsustada kõnealuste teenuste majanduslikku või majandusvälist laadi.

Avalik teenus

Mõisteid “üldhuviteenus” ja “üldist majandushuvi pakkuv teenus” ei tohi ajada segi mõistega “avalik teenus”. Viimane mõiste ei ole nii täpne. Sellel võivad olla erinevad tähendused ja see võib seepärast segadust tekitada. Mõiste osutab mõnikord asjaolule, et teenust pakutakse avalikkusele, mõnikord rõhutab, et teenusele on antud eriline ülesanne avalikkuse huvides, ja mõnikord viitab teenust osutava üksuse omandivormile või õiguslikule seisundile⁴². Seepärast nimetatud mõistet valges raamatus ei kasutata.

Avaliku teenuse osutamise kohustused

Valges raamatus kasutatakse mõistet “avaliku teenuse osutamise kohustused”. See viitab erikohustustele, mis avaliku võimu organid panevad teenuse osutajale, et tagada teatavate avaliku huvi eesmärkide täitmine, näiteks õhu-, raudtee- ja maanteetranspordis ja energeetikas. Neid kohustusi saab rakendada nii ühenduse, siseriiklikul kui ka piirkondlikul tasandil.

⁴¹ Need määratlused põhinevad rohelises raamatus üldhuviteenuste kohta kasutatud määratlustel, K(2003)270, 21.5.2004

⁴² Sageli aetakse segi mõisted “avalik teenus” ja “avalik sektor”. Mõiste “avalik sektor” hõlmab kõiki riiklikke haldusorganeid koos kõigi ettevõtetega, milles ametiasutustel on valitsev mõju

Avalik ettevõtja (riigiosalusega ettevõtja)

Mõistet “avalik ettevõtja” (või riigiosalusega ettevõtja) kasutatakse tavaliselt selleks, et määratleda teenuseosutaja omandivormi. Asutamisleping sätestab range neutraalsuse. Ühenduse õiguse kohaselt pole oluline, kas üldhuviteenuste osutajad on avalik-õiguslikud või eraõiguslikud isikud; neil on samad õigused ja kohustused.

2. LISA: Avaliku mõttevahetuse peamised tulemused ⁴³

1. Üldhuviteenuste tähtsus

- Üldhuviteenuste tähtsuse suhtes Euroopa ühiskondade jaoks on olemas laiapõhjaline konsensus. Samuti on üldiselt vastuvõetav seisukoht, et neid teenuseid tuleks osutada viisil, mis seab esikohale teenuse kasutajad.
- Puudub kokkulepe üldhuviteenuste ja turupõhimõtete suhete kohta.

2. Euroopa Liidu ülesanne

- Kuigi asutamislepingu muutmise vajaduse suhtes lähevad arvamused lahku, nõustatakse üldiselt, et ühendusele ei oleks vaja anda lisavolitusi üldhuviteenuste valdkonnas.
- Tundub, et ühenduse ja liikmesriikide ülesanded on selged. Mõnes valdkonnas taotletakse siiski ühenduse eeskirjade selgitamist.
- Üldiselt nõustatakse sellega, et valdkonnaspetsiifilist reguleerimist ei tohi laiendada kõigile teenustele. Mõne teenuse (vee- ja prügimajanduse, kohaliku avaliku transpordi) puhul väljendatakse siiski erinevaid arvamusi selle kohta, kas konkreetne reguleeriv raamistik ühenduse tasemel on soovitatav. Rõhutatakse erinevate valdkondade, näiteks tervishoiu, eripära arvestamise vajadust.
- Laiapõhjaline konsensus valitseb selles, et käesoleval etapil ei ole vaja luua reguleerivat asutust Euroopas. Tundub, et siseriiklikud õigusloome võrgustikud, mille tegevust koordineeritakse Euroopa tasandil, on eelistatud valik.

3. Valdkonnaspetsiifilised õigusaktid ja üldine õiguslik raamistik

- Arvamused üldise õigusliku raamistiku vajaduse kohta on erinevad. Nõustatakse siiski, et jätkuv vajadus valdkonnaspetsiifiliste õigusaktide järele on olemas.
- Mitmed arvamused rõhutavad olemasolevate valdkonnastrateegiate plusse. Teised märgivad, et liberaliseerimisel on negatiivsed sotsiaalsed ja majanduslikud tagajärjed.

4. Üldist majandushuvi pakkuvad teenused ja majandusvälised teenused

- Paljud arvamuse esitajad tajuvad eristamise tähtsust. Mitmed mõttevahetuses osalenud nõuavad suurema õiguskindluse nimel siiski teiste kriteeriumide arvestamist peale majandusliku – majandusvälise eristamise.
- Kuigi ühenduse õiguse alusel sotsiaalteenuseid osutavate organisatsioonide olukorrast selgema ettekujutuse saamise vastu ja majandusväliste üldhuviteenuste Euroopa sotsiaalse mudeli osana kaitsmise vastu on teatud huvi, nõustatakse üldiselt sellega, et ühendusele ei oleks vaja anda lisavolitusi majandusväliste teenuste valdkonnas.

⁴³ Järgmised punktid põhinevad komisjoni töödokumendil “Üldhuviteenuste roheline raamatu kohta toimunud avaliku mõttevahetuse aruanne”, SEC (2004) 326, 15.3.2004

5. Ühine kohustuste kompleks

- Ühise kohustuste komplekti kehtestamise vajaduse ja teostatavuse suhtes ühenduse tasemel lähevad arvamused lahku. Kuigi mõned arvamuse esitajad rõhutavad vajadust kehtestada avaliku teenuse osutamise kohustused valdkondade kaupa, väidetakse teistes arvamustes, et ühine üldpõhimõte on kohane ja vajalik.
- Tundub, et laiapõhjaline konsensus on selles, et ühenduse tasandil reguleerimine peaks kehtestama põhimõtted ja eesmärgid, samal ajal kui liikmesriikidel peaks olema võimalik norme rakendada ja täpsustada kooskõlas siseriikliku või piirkondliku tasandi konkreetse olukorra ja vajadusega.
- Puudub kokkulepe ühenduse õigusaktide nõuete tõhusa rakendamise kohta või nende nõuete mõju kohta sotsiaalsele ja territoriaalsele ühtekuuluvusele. Arvatakse, et praegu on liiga vara arvamust kujundada, ja et vajalik on täpsem hindamine.
- Arvamused erinevad vajaduse suhtes esitada lisakohustusi ühenduse tasemel ja vajaduse suhtes laiendada olemasolevaid nõudeid teistele üldhuviteenustele.

6. Valdkonnaspetsiifilised kohustused

- Tundub, et ühenduse tasemel käesoleval etapil valdkonnaspetsiifiliste lisakohustuste esitamist toetatakse vähe. Arvatakse, et olukorda tuleks siiski tähelepanelikult erinevates valdkondades jälgida, eelkõige tarne turvalisuse osas. Nõutakse ka mõnes valdkonnas kättesaadavuse ja ühenduvuse parandamist.
- Ühenduse tasemel puudub kokkulepe veesektori avamiseks.
- Üldiselt nõustutakse sellega, et meedia paljususega seoses ei peaks käesoleval etapil ühenduse abinõusid tarvitusele võtma ja et paljususe kaitsmine peaks jääma liikmesriikide ülesandeks.

7. Kohustuste määratlemine ja organisatsioonide valimine

- Mõned arvamuse esitajad rõhutavad nende poolt tajutud ühenduse õiguse kohaldamisest tulenevaid probleeme, eelkõige riigihanke ja riigiabi alal. Nõutakse kontsessioonide andmise ja avalik-eraõigusliku partnerluse eeskirjade selgitamist. Samuti osutavad mõned arvamused olukordadele, kus siseriiklikul tasandil tehakse siseturu väljakujundamisele takistusi.
- Üldiselt nõustutakse arvamustes sellega, et ühenduse tasemel avaliku teenuse osutamise kohustuse edasine ühtlustamine ei ole soovitatav.
- Paljud arvamused väljendavad huvi paindlikult ning bürokraatiavabalt vahetada teavet üldhuviteenuste korraldamise parimate tavade ja võrdlusanalüüside kohta.

8. Üldhuviteenuste rahastamine

- Esitatakse kindel nõue selgitada ja lihtsustada üldhuviteenuste rahastamise suhtes kohaldatavaid eeskirju, eriti riigiabi puhul. Euroopa Kohtu hiljutist otsust Altmarki kohtuasjas loetakse positiivseks, kuid mitte piisavaks.
- Laiapõhjaline konsensus valitseb selles, et liikmesriikidele peab jääma vabadus määrata kindlaks kõige sobivam üldhuviteenuste rahastamise viis, tingimusel et konkurentsi ei moonutata ebamõistlikult.

9. Üldhuviteenuste hindamine

- Kuigi hindamise **üldise** tähtsuse suhtes lähevad arvamused lahku, valitseb laiapõhjaline konsensus selles, et hindamine peaks olema terviklik ja võtma arvesse poliitilisi, sotsiaalseid, majanduslikke ja keskkonnakriteeriumeid.
- Puudub kokkulepe teenuste valiku kohta, mille suhtes hindamist rakendada, ning vajalik menetlus- ja institutsiooniline kord.

10. Rahvusvaheline mõõde

- Nõutakse kindlalt, et rahvusvahelistel kaubanduslääbirääkimistel tuleb tagada ühenduse seisukohtade täielik kooskõla EL-i sisemise reguleeriva raamistikuga.
- Mitmes arvamuses nõutakse ka rahvusvaheliste kaubanduslääbirääkimiste puhul rohkem teavet ja läbipaistvust.
- Tunnustatakse laialdaselt peamiste oluliste teenuste otsustavat tähtsust vaeste riikide arengule. Peamise küsimusena märgitakse rahastamise kättesaadavust ja välisinvesteeringute ligimeelitamist.

3. LISA: ÜLEVAADE OLULISTEST LÄBIVAADATAVATEST VALDKONDADEST

Elektrooniline side

- eEuroopa tegevuskava läbivaatamine 2004. aasta juuniks
- Komisjoni direktiivi 2002/77/EÜ kaabeltelevisioonivõrke käsitlevate sätete läbivaatamine 2004. aasta lõpuks
- Universaalteenuse direktiivi 2002/22/EÜ alusel universaalteenuse ulatuse läbivaatamine 2005. aasta juuliks
- Elektroonilise side pakettide läbivaatamine 2006. aasta juuliks

Postiteenused

- Postidirektiivi kohaldamise aruanne enne 2004. aasta lõppu ja hiljem iga kahe aasta järel
- 2006. aasta lõpuks aruanne, mis põhineb tulevasel uuringul selle kohta, millist mõju avaldab universaalteenusele postiteenuste siseturu täielik väljakujundamine 2009. aastaks. Ettepanek, mis kinnitab vajaduse korral 2009. aastat kui postiteenuste siseturu täieliku väljakujundamise aega või määrab kindlaks teised abinõud uuringu järeldusi pidades silmas

Elektrienergia

- Aruanded direktiivi 2003/54/EÜ kohaldamise kohta igal aastal, sealhulgas iga kahe aasta järel aruanne avaliku teenuse osutamise kohustuse kohta
- 1. jaanuariks 2006 üksikasjalikud arenguaruanded elektrienergia siseturu loomise kohta. Vajadusel ettepanekud Euroopa Parlamendile ja nõukogule, et tagada avaliku teenuse osutamise kõrge standard
- Aruanne 2006. aasta juuliks määruse 1228/2003 kohaldamise kohta, milles käsitletakse võrkudele juurdepääsu piiriüleises elektrikaubanduses
- Enne 1. juulit 2007 vajadusel ettepanekud Euroopa Parlamendile ja nõukogule, et tagada jaotussüsteemi ettevõtjate täielik ja tõhus iseseisvus. Nimetatud ettepanekud käsitlevad vajadusel ka turul valitseva mõju omamise, turukontsentratsiooni ja turuvallutusliku ehk konkurentsi rikkuva käitumise küsimusi

Gaas

- Aruanded direktiivi 2003/55/EÜ kohaldamise kohta igal aastal, sealhulgas iga kahe aasta järel aruanne avaliku teenuse osutamise kohustuse kohta
- 1. jaanuariks 2006 üksikasjalikud arenguaruanded gaasi siseturu loomise kohta. Vajadusel ettepanekud Euroopa Parlamendile ja nõukogule, et tagada avaliku teenuse osutamise kõrge standard
- Enne 1. juulit 2007 vajadusel ettepanekud Euroopa Parlamendile ja nõukogule, et tagada jaotussüsteemi ettevõtjate täielik ja tõhus iseseisvus. Nimetatud ettepanekud käsitlevad vajadusel ka turul valitseva mõju omamise, turukontsentratsiooni ja röövelliku ehk konkurentsi rikkuva käitumise küsimusi

Vesi

- Komisjon esitab veesektori hindamise tulemused 2004. aasta lõpuks

Transport

- 2004: Euroopa Parlamendi ja nõukogu poolt teise raudteepaketi vastuvõtmine, mis praegu on kooskõlastamisel
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu poolt kolmanda raudteepaketi vastuvõtmine enne 2004. aasta lõppu
- Enne 2004. aasta lõppu Euroopa Parlamendi ja nõukogu kavandatud määruse vastuvõtmine, mis käsitleb avalikule teenusele esitatavaid nõudeid ja avaliku teenuse lepingute sõlmimist sõitjateveoks raudteel, maanteel ja siseveekogudel

Ringhääling

- 2005. aasta alguses aruanne piirideta televisiooni direktiivi kohaldamise kohta, millele vajaduse korral lisatakse seadusandlikud ettepanekud